

۱۱/۶/۱۳۹۴

شماره ۷۵۵۹۹/ت ۵۰۹۸۵ هـ

تصویب نامه در خصوص برنامه جامع بهره وری کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور - سازمان ملی بهره وری ایران

هیأت وزیران در جلسه ۲۵/۵/۱۳۹۴ به پیشنهاد شماره ۵۸۱۲۷ مورخ ۲۶/۵/۱۳۹۳ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده (۷۹) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹. تصویب کرد:

کلیه دستگاه های مقرر در برنامه جامع بهره وری کشور به شرح پیوست که به مهر دفتر هیأت دولت تأیید شده است، موظف به اجرای اقدامات مربوط هستند.

معاون اول رئیسجمهور - اسحاق جهانگیری

برنامه جامع بهره وری کشور

۱. مقدمه

چالشهای اساسی اقتصاد ایران نظیر نرخ بالای تورم، نرخ بالای بیکاری بهویژه در گروه جوانان و زنان، پایین بودن بازده سرمایه گذاری، کم بودن میزان سرمایهگذاری خارجی، پایین بودن درآمد صادراتی کشور بویژه درآمدهای غیرنفتی نسبت به توان بالقوه کشور و پایین بودن رتبه ایران در حوزه شاخص رقابتپذیری از جمله دغدغههای اقتصاد کشور است که

ارتقای بهره وری می تواند کمک کننده به رفع بسیاری از مشکلات مطرح شده باشد.

مطابق ماده (۷۹) قانون برنامه پنجم توسعه، میبایست یک سوم از رشد (۸) درصدی اقتصادا از محل ارتقای بهره وری تأمین گردد. در این راستا، سازمان ملی بهره وری ایران مکلف شده است با تدوین برنامه جامع بهره وری کشور زمینه های حصول این امر را فراهم نماید.

همچنین در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به موضوع بهره وری اشاره شده و جایگاه بهره وری را به عنوان یکی از اصلی ترین سازوکار حصول اهداف مطرح شده، بیش از پیش برجسته نموده است.

برنامه جامع بهره وری کشور سندی دراز مدت است که با اتکاء به ترکیب دو نگرش راهبردی و فرآیندی طراحی شده است. مبنای تدوین این برنامه برخی از آموزه های قرآنی و دینی، اسناد بالادستی نظام شامل قانون اساسی، سیاست های کلی نظام و برنامه های توسعه ای است. این برنامه مبنای فعالیت سازمان ملی بهره وری ایران است.

---

۱. در مواقعی که رشد اقتصادی کمتر از حد انتظار ۸ درصدی باشد در برنامه جامع بهره وری کشور که افق ده ساله را مد نظر دارد و در آن جهش بهره وری مدنظر است. حداقل ۲ واحد درصد از رشد اقتصادی می بایست از طریق رشد بهره وری تأمین گردد.

۲. تعاریف و اختصارات:

در این برنامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار میروند:

الف - سازمان : سازمان ملی بهره‌وری ملی ایران

ب - بهره‌وری: نسبت ستانده به داده یا به صورت دقیق‌تر، حاصل ترکیب کارایی و اثربخشی.

پ - شاخص بهره‌وری: نسبت ارزش ستانده به ارزش داده که در سه نوع تک عامله، چند عامله و کل عوامل طبقه‌بندی می‌شود. شاخص بهره‌وری تک عامله نسبت ستانده را به یکی از عوامل تولید، شاخص بهره‌وری چندعامله، نسبت ستانده را به ترکیبی از عوامل تولید و شاخص بهره‌وری کل نسبت ستانده را به کل عوامل تولید ارزیابی و پایش می‌کند.

ت - بهره‌وری سبز: راهبردی برای رسیدن به پیشرفت، توسعه اقتصادی و اجتماعی که هم دارای توجیه اقتصادی و هم زیست محیطی است.

ث - فعالیت اقتصادی: فعالیت‌هایی که شامل تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات در همه سطوح جامعه است.

ج - چرخه مدیریت بهره‌وری: مجموعه‌ای یکپارچه از فعالیت‌های اندازه‌گیری، تحلیل، برنامه‌ریزی، اجرا و بهبود بهره‌وری که در یک دوره بلندمدت زمانی و مستمر انجام می‌گیرد.

چ - شاخص‌های بهره‌وری اختصاصی: نسبت ستانده به داده در یک سازمان یا دستگاه اجرایی معین است. شاخص‌های اختصاصی در ارتباط مستقیم با مأموریت‌های خاص هر سازمان تعریف می‌شوند و حالت عمومی و عام نداشته و ویژه آن سازمان یا دستگاه اجرایی خاص می‌باشند. از شاخص‌های بهره‌وری اختصاصی می‌توان برای بررسی، پایش، ارزیابی و مقایسه عملکرد سازمان یا دستگاه اجرایی در یک زمینه خاص طی سال‌های مختلف و یا بین واحدها، سازمانها یا دستگاه‌های اجرایی مشابه استفاده نمود.

ح - شاخص‌های بهره‌وری سبز: شاخص‌هایی که بهره‌وری فعالیت‌ها را مبتنی بر رویکردهای معتبر بین‌المللی و در قالب نگاه همزمان به بهره‌وری و عملکرد زیست محیطی در جهت توسعه اجتماعی - اقتصادی مورد نظر قرار می‌دهد. این شاخص‌ها امکان پایش، نظارت و ارزیابی وضعیت بهره‌وری، عملکردها، ابزارها و فن‌آوری‌های مناسب

مدیریت زیست محیطی در جهت کاهش اثرات منفی زیست محیطی فعالیت ها، تولیدات و خدمات سازمان ها و دستگاه های اجرایی را فراهم می آورد.

خ - تولید ناخالص داخلی: کل ارزش محصولات نهایی تولید شده توسط واحدهای مقیم در کشور در یک دوره زمانی مشخص در سطح کل اقتصاد.

د - شاغل: طبق تعریف کار، تمام افراد (۱۰) ساله و بیشتر که در طول هفته مرجع، حداقل یک ساعت کار کرده و یا بنا به دلایلی به طور موقت کار را ترک کرده باشند، شاغل محسوب می شوند. شاغلان بطور عمده شامل دو گروه مزد و حقوق بگیران و خود اشتغالان می شوند. ترک موقت کار در هفته مرجع با داشتن پیوند رسمی شغلی، برای مزد و حقوق بگیران و تداوم کسب و کار برای خود اشتغالان، به عنوان اشتغال محسوب می شود.

ذ - ارزش ستانده کل: مجموع ارزش کالاها و خدماتی که در سطح کل اقتصاد تولید می شود، اعم از این که به دیگران عرضه شود یا به مصرف خود برسد.

ر - نفر- ساعت اشتغال: میزان ساعات کار انجام شده توسط شاغلان در سطح کل اقتصاد.

ز - ارزش موجودی سرمایه ثابت: ارزش کل کالاهای سرمایه ای یک کشور در سطح کل اقتصاد در یک دوره زمانی مشخص، به جز کالاهایی که به عنوان مصارف واسطه مورد استفاده قرار می گیرد.

ژ - ارزش خدمات سرمایه: جریان خدمات مولد ایجاد شده توسط کالای سرمایه ای یا کل موجودی سرمایه در سطح کل اقتصاد.

س - جبران خدمات کارکنان: کل اجرت نقدی و غیرنقدی قابل پرداخت توسط بنگاه به کارکنان خود برای جبران کار انجام شده در یک دوره حسابداری معین، اعم از اینکه این اجرت قبل از انجام کار یا همزمان با آن یا بعد از آن پرداخت شده باشد. جبران خدمات کارکنان، کار داوطلبانه را که در مقابل آن پرداختی صورت نگرفته باشد دربرنمی گیرد.

ش - ارزش مصارف واسطه: ارزش کلیه کالاها و خدمات به استثنای مصرف دارایی های ثابت که به عنوان مصرف سرمایه ثابت ثبت می شوند و به صورت داده در یک فرایند تولید، تغییر شکل داده یا مصرف می شوند.

ص - مقدار انرژی مصرف شده: میزان کل انرژی مصرف شده در فرآیند تولید کالا و خدمات برحسب مقادیر وزنی حامل های انرژی.

ض - مقدار آب مصرف شده: میزان کل آب مصرف شده در فرآیند تولید کالا و خدمات.

ط - توسعه پایدار: توسعه ای که نیازهای نسل حاضر را برآورده سازد بدون آنکه توانایی نسل های آینده در برآورده سازی نیازهایشان را به خطر اندازد. توسعه پایدار استفاده از منابع و محیط زیست در زمان کنونی را به گونه ای که هیچ آسیبی به دورنمای استفاده نسل آینده وارد نسازد تضمین می نماید و با مشارکت همگانی در تمام سطوح اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاصل می شود.

۳. شاخص های استاندارد بهره وری

شاخص های استاندارد بهره وری، به شاخصهایی اطلاق می گردد که بهره وری فعالیتهای اقتصادی را مبتنی بر رویکردهای معتبر بین المللی ارزیابی می نماید. شاخص های ارائه شده با توجه به مفاهیم اشاره شده و با بهره گیری از رویکرد مورد استفاده در کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) و سازمان بهره وری آسیایی (APO) تعریف و مورد استانداردسازی قرار گرفته است و عبارتند از نسبت ارزش ستانده به ارزش داده که در سه نوع تک عامله، چند عامله و کل عوامل طبقه بندی می شود. شاخص بهره وری تک عامله نسبت ستانده را به یکی از عوامل تولید، شاخص بهره وری چندعامله، نسبت ستانده را به ترکیبی از عوامل تولید و شاخص بهره وری کل نسبت ستانده را به کل عوامل تولید ارزیابی و پایش می کند و در دو سطح کلان و خرد قابل محاسبه می باشد.

۴. اصول و ارزشهای هویتی نظام مدیریت بهره وری کشور

بهره‌وری به بیان ساده به صورت نسبت حجم ستانده به حجم داده تعریف میگردد.

همچنین با تعریفی دقیق تر، بهره‌وری ترکیبی از کارایی و اثربخشی است و می توان گفت که بهره‌وری آمیزهای از «درست انجام دادن کار» و «کار درست را انجام دادن» است که مورد پذیرش بسیاری از سازمانهای بینالمللی از جمله سازمان بهره‌وری آسیایی می باشد.

اصول و ارزشها از الزامات حاکم بر نظام مدیریت بهره‌وری در کشور سخن می گوید و هر یک از الزامات تعریف شده مبنای تدوین سیاستها و راهبردهای ارتقای بهره‌وری قرار میگیرد. اصول و ارزشهای حاکم بر نظام مدیریت بهره‌وری کشور به شرح زیر است:

الف - توسعه پایدار

ب - برقراری عدالت

پ - گسترش کارآفرینی

ت - رشد اقتصادی

ث - توسعه اجتماعی

ج - پژوهش محوری

چ - نوآوری

ح - رقابتپذیری

خ - بخش خصوصی پویا و پایا

د - پایاسازی (استمرار حفظ) قدرت خرید در جامعه

۵ - بیانیه مأموریت۱ نظام مدیریت بهرهوری کشور

با استناد به اصول و ارزشهای نظام مدیریت بهرهوری کشور، بیانیهی مأموریت این نظام عبارت است از: